

Psühholoogia õppekavagrupi doktoriõppe hindamisotsus Tartu Ülikool

26/02/2019

**Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuuri
kõrghariduse hindamisnõukogu otsustas kinnitada
hindamiskomisjoni aruande ja viia järgmine Tartu Ülikooli
psühholoogia õppekavagrupi doktoriõppe
kvaliteedihindamine läbi seitsme aasta pärast**

Lähtuvalt ülikooliseaduse § 10 lg-s 4 ja Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuuri põhimääruse punktidest 3.7.3 ja 3.7.1 tuleneva volituse põhjal kehtestatud dokumendi "Doktoriõppe õppekavagrupi kvaliteedi hindamine" punktist 40.1 sedastab Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuuri kõrghariduse hindamisnõukogu (edaspidi Nõukogu) järgmist:

1. Tartu Ülikool kooskõlastas EKKAgas õppekavagrupi kvaliteedihindamise aja 12.10.2017.
2. EKKA juhataja kinnitas 1.10.2018 korraldusega Tartu Ülikooli ja Tallinna Ülikooli sotsiaalteenuste ja psühholoogia õppekavagrupide doktoriõppe kvaliteedihindamise komisjoni (edaspidi komisjon) koosseisus

Cathy M. Craig (komisjoni juht)	Taju- ja tegevuspsühholoogia professor, endine inseneri- ja füüsikateaduskonna magistriõppe dekaan; Queen's University Belfast (Põhja-Iirimaa), hetkel INCISIV Ltd tegevjuht
Marian J. Jongmans	Erihariduse professor; sotsiaal- ja käitumisteaduste teaduskonna asedekaan ja magistriõppe direktor, Utrecht University (Holland)
Juha Hämäläinen	Sotsiaaltöö professor, sotsiaalteaduskond, University of Eastern Finland (Soome)
Karen Lyons	Rahvusvahelise sotsiaaltöö emeritprofessor, sotsiaal- ja humanitaarteaduskond, London Metropolitan University (Ühendkuningriigid)
Ain Aaviksoo	Tegevjuht, VIVEO Health OÜ (Eesti)

Gabrielle McHarg	doktorant (psühholoogia), University of Cambridge (Ühendkuningriigid)
------------------	--

3. Tartu Ülikool esitas psühholoogia õppekavagrupis hindamisele järgmise doktoriõppekava:

Psühholoogia

4. Tartu Ülikool esitas eneseanalüüsi aruande EKKA büroole 19.09.2018, mille hindamiskoordinaator saatis komisjonile 1.10.2018.
5. Hindamiskülastus Tartu Ülikoolis toimus 13.11.2018.
6. Komisjon saatis hindamisaruande projekti EKKA büroole 8.12.2018, mille EKKA edastas kõrgkoolile kommenteerimiseks 12.12.2018 ja millele Tartu Ülikool esitas vastuse 21.12.2018.
7. Komisjon esitas lõpliku hindamisaruande EKKA büroole 11.01.2019. Hindamisaruanne on otsuse lahutamatu osa. Aruanne on kättesaadav EKKA koduleheküljel.
8. Lõpliku hindamisaruande ja eneseanalüüsi aruande edastas Nõukogu sekretär Nõukogu liikmetele 14.02.2019.
9. Nõukogu arutas saadud dokumente 26.02.2019 istungil 8 liikme osalusel ning otsustas tuua hindamisaruandest välja järgmised Tartu Ülikooli psühholoogia õppekavagrupi doktoriõpet puudutavad tugevused, soovitud ning parendusvaldkonnad.

Komisjon tõi Tartu Ülikooli ja Tallinna Ülikooli psühholoogia õppekavagrupi ning Tallinna Ülikooli sotsiaalteenuste õppekavagrupi puhul välja järgmised läbivad tugevused, parendusvaldkonnad ja soovitud:

Tugevused

- 1) Limiteeritud eelarve sunnib ülikoole välja töötama ulatuslikke plaane õppe- ja teadustöö (sh doktoriõppe) jätkusuutlikkuse tagamiseks. Mõlema ülikooli juhtkonnad on teadlikud sellest vajadusest ja on astunud ennetavaid samme probleemide lahendamiseks. Mõlemal ülikoolil on kvaliteetse õppe läbi viimiseks olemas piisav taristu.
- 2) Üldjoontes on õppekavad võrdlemisi stabiilsed ja hästi väljaarendatud, välja arvatud Tallinna Ülikooli tervisekäitumise ja heaolu kava, mis on käigus kolmandat aastat ning eristub teistest tugeva interdistsiplinaarsuse tõttu.
- 3) Komisjon tunnustab mõlema ülikooli jõupingutusi rahvusvahelistumisel.

Parendusvaldkonnad ja soovitud

- 1) Doktorantide vähene rahaline toetus on üheks peamiseks väljakutseks. Riiklik doktoranditoetus hiljuti küll tõusis, kuid see ei ole piisav. Kui Tartu Ülikool tagab täiskoormusega õppivatele doktorantidele lisarahastuse 400 euro näol, siis Tallinna Ülikoolis seda ei rakendata. Komisjon

soovib täiskoormusega doktorantide riikliku stipendiumi tõsta. Seejuures tuleks lepinguliselt paika panna keeld töötada samal ajal samuti 100%-lise koormusega väljaspool ülikooli. Komisjon soovib mõlemal ülikoolil uurida ka alternatiivseid rahastusallikaid doktoritõppe toetamiseks.

- 2) Hindamise läbivaks teemaks oli ka doktorikraadi väärtuse kadumine. Doktorikraad on vajalik karjääri jätkamiseks akadeemias, kuid arvestades, et üldhariduskooli õpetajad teenivad kõrgkooli lektoritest rohkem, on kõrghariduses tehtava karjääri devalveerumine ohtlik. Nii vilistlaste kui tööandjate sõnul võib doktorikraadi olemasolu omada negatiivset efekti, kuna tööandjad peavad tihtilugu selliseid spetsialiste ülekvalifitseerituteks ega soovi neile kõrgemat tasu maksta. Sellist väga kitsast ja piiratud arusaama doktoritõppes peavad käsitlema kõik peamised sidusrühmad: Eesti valitsus, ülikoolid, tööandjad, töötajad ja üliõpilased ise.
- 3) Teadustöö kvaliteeti mõõdetakse ainult avaldatud artiklite alusel. Komisjon leiab, et on vale lähtuda vaid ühest näitajast tipptasemel teaduse määratlemisel. Ülikoolid peaksid teadma, et teaduse taset saab mõõta ka selle ühiskondliku ja majandusliku mõjususe kaudu teadustöö keskkonnas, kus kujunevad orgaaniliselt välja uued ja põnevad uurimisteemad. Komisjon soovib tungivalt läbi mõelda doktoritõppe eesmärgid, et need oleks rohkem vastavuses Euroopa ja Põhja-Ameerika omadega.
- 4) Ainekursuste arv õppekavades on komisjoni hinnangul võrreldes teiste Euroopa ülikoolidega liialt suur. Komisjon soovib tungivalt ülikoolidel üle vaadata ainekursuste sisu ja maht. Vähendada tuleks kohustuslikke aineid ning võimaldada rohkem valikaineid, mis hõlmaksid rohkem ülekantavate oskuste arengut.
- 5) Arvestades, et Eesti on väikeriik, on ühendus välismaailmaga kriitilise tähtsusega. Komisjon soovib mõlemal ülikoolil rohkem vaeva näha välismaalastest doktorantide ja personali värbamisega. Samuti tuleks jätkata välismobiilsuse julgustamist ja toetamist.
- 6) Doktorikooli tegevusi tuleks laiendada, et see ei piirduks põhiosas ainult rahaliste vahendite jaotamisega. Doktorikool peaks olema doktoritõppe keskmeks nii kohalikele kui välismaa üliõpilastele. Enam tuleks läbi viia rahvusvahelisi suvekoole, korraldada rahvusvahelisi teaduskonverentse ja töötubasid, kutsuda Eestisse loenguid pidama välismaiseid tippspetsialiste.
- 7) Mõlemad ülikoolid peaksid ametlikult vormistama suhted välisjuhendajatega, et tunnustada seeläbi nende panust ja luua ka ametlikumaid koostöösuhteid teiste kõrgkoolidega.
- 8) Kõigi doktorikavade lõpetamismäär on madal ning vahel on katkestamismäär sellest lausa kaks korda suurem.
- 9) Üldiselt on juhendajate tase kõrge. Samas on juhendamisele pühendatav aeg väga varieeruv. Selleks, et liialt vähene juhendamisele pühendatud aeg ei mõjuks lõpetamismäärale negatiivselt, on vaja välja arendada rangem süsteem, mis fikseeriks ka kontakttundide miinimumarvu.

Komisjon tõi Tartu Ülikooli psühholoogia õppekavagrupi puhul välja järgmised läbivad tugevused, parendusvaldkonnad ja soovitused:

Tugevused

- 1) Publikatsioonide ja teadustöö kvaliteet on üldiselt kõrge. Vilistlaste ja doktorantide teadustöö potentsiaal on suur. Vilistlased on rahul saanud hariduse ja töövõimalustega.
- 2) Kuigi ainekursuste maht on suur, on õppekava piisavalt paindlik ja võimaldab arendada tugevaid ülekantavaid oskusi programmeerimisel, andmete analüüsis ja statistikas.
- 3) Ülikooli selge pühendumus suurendada doktorantide toetust on väga kiiduväärt.
- 4) Üliõpilastel on oma uuringute läbiviimiseks juurdepääs väga heale varustusele.
- 5) Mõned üliõpilased on ära kasutanud rahvusvahelistumise võimalusi ja need on hästi rahastatud.
- 6) Üliõpilased on kaasatud programminõukogudesse ning on seotud õppekava arendamisega.

- 7) Juhendajad osalevad rahvusvahelistes uurimisvõrgustikes ja -projektides. Uurimistulemused avaldatakse tunnustatud eelretsenseeritud rahvusvahelistes ajakirjades.
- 8) Komisjoniga kohtunud üliõpilased olid üldiselt väga rahul oma juhendajatega, kellega nad olid loonud sidemed juba bakalaureuse- või magistriõppes.

Parendusvaldkonnad ja soovitused

- 1) Soovitatav on tagada õppetööd läbi viivatele doktorantidele ka tugi vajalike oskuste arendamiseks.
 - 2) Rohkem tähelepanu tuleb pöörata pakutavate ainete sisule, et need oleksid suunatud ka doktorandi karjääri edendamisele.
 - 3) Kolme publikatsiooni nõue on koormav ning põhjustab madalat lõpetamismäära. Publikatsioonide fookuseks peaks olema nende kvaliteet, mitte kvantiteet.
 - 4) Uurida tuleks lisavõimalusi doktorikohtade loomiseks, mis oleks kas riiklikult või ettevõtete poolt rahastatud.
 - 5) Mõningate üliõpilaste puhul ei ole juhendamise maht ja kvaliteet piisav (mida näitab kõrge katkestamismäär). Et ennetada katkestamist, oleks vaja aktiivsemat juhendamist ning selle seiret. Lisaks tuleks juhendajatele pakkuda juhendamisalaseid kursusi ning nõuda süstemaatilisemat suhtlust üliõpilastega.
 - 6) Täiskoormusel õppivatele doktorantidele tuleks tagada konkurentsivõimeline stipendium, mis ei eeldaks töötamist väljaspool ülikooli. Praegune süsteem toetab pigem osakoormusel õppimist.
 - 7) Kasutusele tuleb võtta tõhusad meetmed väljalangemise vähendamiseks. Õppeaeg on võrdlemisi pikk võrreldes rahvusvaheliste näitajatega.
 - 8) Doktorantide üld- ning ülekantavaid oskusi tuleks parandada, et toetada neid doktoriõppe läbimisel ning ette valmistada karjääriks väljaspool akadeemiat.
 - 9) Rahvusvahelisemad võrdlused, koostöö ja rahvusvahelised vahetused muudaksid doktoriõppekava atraktiivsemaks.
 - 10) Doktorantidel tuleks arendada uurimistoetuse taotluse kirjutamise oskust ning tagada neile vastav abi. See aitaks neil leida ka järeldoktori kohti.
 - 11) Komisjonile jäi mulje, et ühine doktorikool Tallinna Ülikooliga on pigem konkurents kui koostöö. Kahe ülikooli vahel tundub puuduvat intellektuaalne dialoog. Seetõttu soovib komisjon arendada vastastikust koostöökultuuri.
 - 12) Nooremaid juhendajaid tuleks julgustada osalema rahvusvahelistes võrgustikes ja projektides, et arendada nende karjääri.
 - 13) Karjäärinõustamine peaks olema selgemini välja arendatud koos ülikooliväliste partnerite, teiste ülikoolide üliõpilastega ning teiste õppekavadega.
 - 14) Tuleks luua vilistlaste võrgustik, et aidata üliõpilastel leida rahvusvahelisi koostöövõimalusi peale doktoriõppe lõppu.
 - 15) Doktoriõppe kõrval tehtav töö peaks olema otseselt seotud doktoritöö endaga. Nooremteaduri positsioone tuleb kasutada, et palgata doktorante laboritesse, kus nad tegelevad oma doktoritööga.
- 10.** Dokumendi „Doktoriõppe õppekavagrupi kvaliteedi hindamine“ p 40 sätestab, et hindamisnõukogu kinnitab hindamisaruande kolme kuu jooksul pärast selle saamist. Nõukogu kaalub hindamiskomisjoni poolt välja toodud tugevusi, parendusvaldkondi ja soovitusi ning otsustab viia järgmine õppekavagrupi kvaliteedi hindamine läbi kas seitsme, viie või kolme aasta pärast.

11. Nõukogu kaalus punktis 9 toodud tugevusi, parendusvaldkondi ja soovitusi ning leidis, et õppekava, sellel toimuv õpe ning õppealane arendustegevus vastavad nõuetele ning:

OTSUSTAS

Kinnitada hindamisaruanne ning viia järgmine Tartu Ülikooli psühholoogia õppekavagrupi doktoriõppe kvaliteedi hindamine läbi seitsme aasta pärast.

Otsus võeti vastu 8 poolthäälega. Vastu 0.

12. Nõukogu teeb Tartu Ülikoolile ettepaneku esitada EKKA-le hiljemalt 26.02.2020 tegevuskava aruandes toodud parendusvaldkondade ning soovitude arvestamise kohta.
13. Isikul, kes leiab, et otsusega on rikutud tema õigusi või piiratud tema vabadusi, on võimalik esitada vaide EKKA hindamisnõukogule 30 päeva jooksul pärast seda, kui vaide esitaja vaidlustatavast toimingust teada sai või oleks pidanud teada saama.

Nõukogu saadab vaide EKKA hindamisnõukogu vaidekomisjonile, kes esitab 5 päeva jooksul vaide saamisest nõukogule kirjaliku erapooletu arvamuse vaide põhjendatuse osas. Nõukogu lahendab vaide 10 päeva jooksul selle saamisest, võttes arvesse vaidekomisjoni põhjendatud seisukohta. Kui vaidet on vaja täiendavalt uurida, võib hindamisnõukogu vaide läbivaatamise tähtaega pikendada kuni 30 päeva võrra.

Otsuse kohtulik vaidlustamine on võimalik 30 päeva jooksul alates selle kättetoimetamisest, esitades kaebuse Tallinna Halduskohtu Tallinna kohtumajja halduskohtumenetluse seaduses sätestatud korras.

Eve Eisenschmidt
Nõukogu esimees

Hillar Bauman
Nõukogu sekretär